

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
Penningmeester :
CL. TREFOIS, Steenhouwerstr., 36,
Ledeberg-Gent Postcheckr. 111.318

Redactie van Oostvl. Zanten :
Prof. Dr. P. DE KEYSER,
Egmontstraat, 14, Gent
Clemens TREFOIS, J. BOES.

WONDERGENEESMIDDELEN

Ondanks de artsnijkunde en vooral het bereiden van geneesmiddelen een zekeren graad van volmaking bereikt heeft en onderworpen is aan wetenschappelijke vastgestelde wetten, toch hecht het volk nog veel geloof aan wondergeneesmiddelen en worden maar al te dikwijls nog aangewend. Het zijn vooral de volksklassen die zulke bijgeloovige of empirische middelen aanbevelen en verheerlijken. Ontwikkelde menschen halen glimlachend de schouders op voor dergelijke praktijken. Immers de bestaande geneesmiddelen zijn physiologisch en praktisch bestudeerd en beproefd in ontelbare laboratoria en door bevoegde personen. Enkel deze die een bepaald resultaat gegeven hebben, zijn ons overgebleven.

De wondergeneesmiddelen zijn reeds beschreven over eeuwen en eeuwen en zelfs de Chineezzen beschikten over een orgaantherapie die nog tot voor een twintigtal jaren als belachelijk werd voorgesteld, terwijl tegenwoordig de orgaantherapie een belangrijke plaats gaat innemen in de geneesmiddelenleer. Daaruit besluiten wij : heeft men zich in de oudheid uitsluitend bezig gehouden met primitive, ja onzinnige middelen om een ziekte te bestrijden, de tegenwoordige beschaving heeft niet gearzeld deze te volmaken en zelfs er lessen uit te trekken. Zij hebben in ieder geval dikwijls nieuwe wegen geopend om nieuws geneesmiddelen te bereiden.

Vele van de wondergeneesmiddelen behooren dan ook tot de legende. Herinneren wij de geschiedenis van den koning van Pontus Mithridates die uit vrees vergiftigd te worden een produkt had samengesteld dat hem tegen vijftig vergiften beschermde en de Chineesche half-Mythologische keizer SHIN-WONG, stichter der

Chineesche geneeskunde die zulk een dunnen maagwand had, dat hij de werking zijner geneesmiddelen in zijn eigen lichaam kon aanschouwen.

De wondergeneesmiddelen komen uit het dierenrijk, uit het plantenrijk, uit het rijk der mineralen en zelfs uit het rijk der verbeelding. Daarvan geeft ons Jacob van Maerlant een kenschetsend voorbeeld «der Naturen Bloeme», waarin hij een dier beschrijft wier hoorn eeuwen en eeuwen als geneesmiddel is aanbevolen en aangewend; terwijl het dier zelf tot het rijk der legenden behoort. Deze hoorn van dat ingebeeld wilde beest was zoogezegd een doeltreffend geneesmiddel tegen vergiftigingen, een voorbehoedmiddel tegen de pest en gemengd met kreefts- en snoekoogen behoedde hij het kind tegen «vierichheit en alle quade winden».

Wondermiddelen uit het dierenrijk ontbreken niet en de hoogste vertegenwoordiger ervan is de mensch. Die wondermiddelen waren niet altijd smakelijk. Men oordeele over het volgende voorschrift : «Neem wat afschrapsel der nagels, giet het in een glas wijn, laat het 's nachts staan en de lijders aan vallende ziekte zullen er baat bij vinden». Het bloed heeft ook een groote rol vervuld in de primitieve geneeskunde. Het werd immers aanzien als het bezielend element, als de stof die het leven schenkt en waarin een zekere geneeskundige kracht gezeteld is. Vandaar dat de Romeinen den stervenden gladiator als jakhalzen aanvielen om zijn bloed te drinken. En nog tegenwoordig: wie kent niet de heilzame geneeskundige kracht ten onrechte toegeschreven aan het nuchter speeksel ? Nog heden beweren sommige volkslieden dat het genezende en kiemdoodende eigenschappen bezit, wanneer wetenschappelijk het tegenovergestelde is vastgesteld.

Ook het piswater (urina) heeft in de volksgeneeskunde en bij verschillende volkeren een belangrijke rol vervuld. Het zij inwendig of uitwendig werd het op een eigenaardige manier aangewend om ziekten te bestrijden. Zoo legde men een flesch met piswater bij een lijk in de kist om het bedwateren te genezen. In Egypte werd het gebruikt als geneesmiddel tegen blindheid en het is niet noodig eeuwen achteruit te gaan om de genezende kracht van urine in de boeken te lezen. Zoo in de «Manuel de matière médicale» van 1716 door Pellegrin, worden talrijke ziekten vermeld die door het inwendig gebruik ervan genezen werden zooals: levermilt, gal- en blaasziekten, jicht, waterzucht, geelzucht en maagziekten. In Vlaanderen komt het nog zeer dikwijls voor dat moeders of voedsters elken morgen het gezicht van de kleine kinderen wasschen met een doek bevochtigd met piswater; zoogezegd om de huid der pasgeborenen zacht en wit te maken. De hedendaag-

sche geneeskunde leert ons aan welk gevaar, zooals blindheid, men die kinderen blootstelt.

Zeer vele deelen van het menschelijk lichaam hadden in de oudheid genezende kracht of werden gebruikt om de schoonheid der vrouw te verhoogen, en het vreemdste geneesmiddel van menschelijken oorsprong is de doode mensch zelf. Zoo werd in de 12de eeuw het mummiepoeder in Europa ingevoerd. Men kende de witte en de zwarte mummie. Ook moesten deze poeders nog aan zekere voorwaarden voldoen. Zoo gold het mummie van maagden het heilzaamste en werd dan ook duurder dan de andere verkocht. De vraag naar mummiepoeder werd in Frankrijk zoo groot in den tijd van den Zonnekoning dat, volgens Jean de Renou, een beroemd apotheker, men de graven van arme duivels die aan pest gestorven waren, opende, om er de verrotte deelen uit te halen en die te verkoopen als echte mummie.

De geleerde Paré (1517-1590) vertelt zelfs dat er in Frankrijk fabrikanten waren van mummies, die de lijken van misdadigers des nachts van den galg haalden, van de ingewanden ontdeden en ze «alsdan in den oven droogden ende daarna in ghesmolten peck legden ende als deze alsoo ghekoockt ende ghebacken zijn, zoo worden ze ook voor oprechte mummije verkocht. Zoo kan men bij de apothekers geheele leeden van lichamen vinden, die met ghemijn swart peck gebalsemt zijn ende die ook een vuylen stank hebben. Nietemin, ik houde d'een zoo goed als d'ander». (Boek XII, cap. 12).

Ook het dierenrijk heeft vele wondergeneesmiddelen geschonken. Noemen wij vooral het hondenvet dat heden nog gebruikt wordt. Het was een waar wondergeneesmiddel want het gas alle ziekten. Ook het onderdeel van het dier diende tot genezing van den mensch. De schedel in poeder gewreven en met wijn gemengd was een geneesmiddel tegen geelzucht en stuipen; de hersenen genezen krankzinnigheid; het oog diende tegen oogziekten en de tanden, het spreekt van zelfs, tegen kiespijn. Dr Poskin vertelt in «Préjugés populaires»: «In België, in de provincie Namen, gebruikt men de excrementen van honden. Men droogt ze, maakt ze fijn en zet ze op brandewijn en geeft in geval van nood, den patiënt één of meer glaasjes van dit elixer. En de bloeding zal direkt tot stilstand komen».

Ook andere huisdieren leverden oneindig vele wondergeneesmiddelen. Dan hebben wij nog het plantenrijk alsook de mineralen en vooral de edelgesteenten die vroeger wonderbare geneeskundige krachten bezaten. Daarover schrijven wij wel een ander maal.

E. ALLEMAN, Gent.

TRADITIONEELE GEBRUIKEN

STROOI- OF ZAAIGELD

Geen land bleef meer getrouw aan traditiën of volksoverleveringen dan Engeland. Zoo had, te Londen, in de Westminster kathedraal, in het jaar 1932, ter gelegenheid van den 67en verjaardag van koning Georges V, naar oud gebruik, eene ceremonie plaats, waarop zooveel behoeftige oude lieden waren uitgenoodigd als zijne majesteit jaren telde.

De koning schonk aan ieder van hen een voor de gelegenheid speciaal geslagen zilveren penny. Deze zoogenoemde «**maundy-pennys**», van groote zeldzaamheid, worden door de liefhebbers verzamelaars als buitengewone curiositeit opgezocht.

In Engeland vooral bestaat ook nog het aloude gebruik, sinds honderde jaren reeds in zwang, van ter gelegenheid van zekere plechtigheden, als b.v. het kroningsfeest van een vorst, bijzondere gedenkpenningen en muntstukken onder het volk uit te strooien.

Deze gewoonte is ons gebleven uit den tijd der Romeinen. Toen werden, bij de openbare feestelijkheden en plechtige aangelegenheden, kleine munten, «**missilia**» genoemd, onder het volk uitgestrooid.

De benaming missilia komt van het Latijnsch woord missilis, dat beteekent : hetgeen licht om te werpen is. Dit gebruik bleef door de eeuwen heen voortleven en in zekere landen worden hendaags nog opzettelijk voor dezelfde aangelegenheden bijzondere muntvormige gedenkpenningen geslagen.

Zulke strooi- of zaaipenningen werden namelijk onder de bevolking uitgezaaid bij de plechtige aanstelling als patriciër en consul van Clovis, de grondlegger van het Frankisch rijk, ook bij de inhuldiging van keizer Karel's zoon, Filips II, als erfprins en bij de blijde intrede der aartshertogen Albrecht en Isabella.

Wanneer op 31n Juli 1781 keizer Jozef II, te Gent als graaf van Vlaanderen werd gehuldigd, werden gouden en zilveren gedenkstukken aan de menigte toegeworpen. Den 6n Juli 1791 had op de Vrijdagmarkt de ceremonie plaats waarbij de aartshertog Albrecht van Saksen-Teschen, gouverneur der Nederlanden als graaf van Vlaanderen werd aangesteld.

Tijdens de plechtigheid werden gouden en zilveren gedenkmunten uitgezaaid.

Uit de nagelaten manuscripten van de gebroeders Gallion vernemen wij dat in een gevecht, dat daardoor ontstond, drie personen werden gedood aan wie men den mond had opengescheurd om er de muntstukken uit te halen.

Het uitstrooien van zaageld, dat dus tot twist, vechtpartij en ongelukken aanleiding kon geven, behoort in ons land tot het verleden.

Sinds 1830 werden in België, bij plechtige aanstellingen en openbare feestelijkheden, nog enkel commemoratieve munten geslagen of gedenkpenningen, die werden uitgedeeld of verkocht.

1831. Inhuldiging van Leopold I.

1853. Huwelijk van den Hertog van Brabant, later Leopold II.

1856. 25e verjaring der inhuldiging van Leopold I.

1880. 50e verjaring der onafhankelijkheid van ons land.

1905. 75e verjaring der onafhankelijkheid.

1909. Troonsbestijging van koning Albert.

1930. Eeuwfeest van België's onafhankelijkheid.

René LADRIERE.

VERTELSLS, SAGEN EN SPROOKJES UIT OOST-VLAANDEREN

door Cyriel DE VUYST.

VII

VAN BANGERIKEN

1. DE VERSCHALKTE MAAIERS.

Vóór eenige jaren werd te Zantbergen het hooigras verkocht dat aan den Heer graaf de Lalaing toebehoorde. Daar volgens de voorwaarden der veiling het gras na een bepaalden tijd uit de weiden moest worden weggenomen, zetten de koopers zich seffens aan het werk.

Zekeren dag, bij de eerste morgenschemering wanneer de maaiers aan den arbeid waren, kwam een vermomd en onkennelijk ruiter, op een zwart en driftig paard gezeten, in dolle vaart naar hen toegerend.

Toen de mannen dit zonderling verschijnsel in 't zicht kregen namen allen de vlucht, hun kleederen, zeis, zandpot, strijklát, enz. in den steek latend.

In het laat van den dag kwam hun ter oore dat het vreemd ver-

schijnsel, dat hun zoo bang had gemaakt, niemand anders was dan de zoon van een der gegoeden uit het dorp die hun allen aldus op de vlucht had gejaagd.

Zantbergen (uit den volksmond)

2. ZE WAREN NIET SCHOU.

Op den boomgaard eener hoeve, in de vallei der Molenbeek, stond vóór eenige jaren, in vollen bloei, een schoone kerselaar waarvan de eigenaar, voor zijn talrijk kroost, met ongeduld het rijpworden der smakelijke vruchten te gemoet zag.

Nu zullen we ons dezen keer, als 't God belieft, toch eens mogen dik eten, zeide hij gansch blijmoedig tot zijn kinderen, terwijl hij de sierlijke takken met dicht-bewassen witte bloesems aanschouwde.

Ongelukkig rekende hij zonder de musschen, die telkenjare het grootste aandeel der kersen kwamen wegpikken.

Dagen en weken liepen voorbij in afwachting dat de schoone Spaansche vleeschkersen zouden worden geplukt. Nauwelijks begonnen zij te «blanken» of de gevleugelde roovers vergaderden met gansche benden in het dicht gebladerte.

Om het gevaar eener volledige verdelging te keer te gaan gebood de pachter zijn jongste zoon een vogelverschrikker te maken om de kersendieven, die dagelijks immer talrijker werden, te verjagen. Seffens werden een oude zwarte frak, een versleten broek en een afgelegde hoed, alsook het noodige hooi en stroo aangebracht om den zoogenaamden «kloddeman» te vervaardigen. Nadat de pop aldus was gereedgemaakt werd deze, zoo hoog mogelijk, in de takken van den kerselaar stevig vastgebonden.

«Daar zullen zij toch wel schou van zijn» riep hij blijmoedig in platte gewesttaal, terwijl hij het schrikbeeld, met een hoed op het hoofd en met een bezemstok gewapend, aldus in dreigende houding, in den top van den boom gezet stond aan te staren.

Ijdele hoop ! Het gevogelte scheen door zijn vroolijk tzip, tzip, tzip, tzip, geenszins voor de zwarte schim, met den stok, te wijken. Het was het tegenovergestelde, want in dit tijdstip van het jaar kwamen, door de teelzucht geprikkeld, immer talrijker de musschen aangevlogen om een gunstige plaats voor het bouwen van hun nest uit te zoeken.

Zekeren morgen, toen de landbouwer gansch weerloos de vraatzuchtige kersendieven met benepen hart stond te bespieden, bemerkte hij dat in een opening van den frak, onder de ar-

men van het schrikbeeld, de musschen in en uitvlogen.....

— Z'en zullen er zeker toch, venterdomme, nie gaan inwonen, mompelde hij bij zichzelf.

Om zich daarvan te verzekeren, deed hij zijn zoon een ladder aanbrengen en gebod hem den vogelschrikker te gaan onderzoeken. O Hemel ! Onder ieder der armen ontdekte de knaap een broeinest met zes jongen.....

Niet alleen in het bovenlijf, maar zelfs in de tasschen hadden zij plaats gevonden om er te bouwen.

— Da' zijn toeren. Hangt gij dan een kloddeman om de musschen weg te jagen, als z'er gaan in wonen, riep de man grams-tonig uit.

— 't Is wel, voegde hij er bij, dat in zijn hoed geen hol was om er te vliegen, anders hadden zij nog hun nest op zijn kop gaan zetten...

Het is niet moeilijk te raden wie er het best meê vaarde, door eenige dezer dikke, vette musschejongen te krijgen, deze te braden en de lekkere brokjes op te smullen...

3. HOE TWEE GRAPPENMAKERS ZELF VERSCHALKT WERDEN.

In grootvaders tijd, zoo vertelde ons een man uit Serskamp, waren twee jongens naar een afgezonderde wijk van het dorp 't Wolfgat geheeten, te vrijen gegaan. Eenige hunner kameraden, die in een huis bij de baan, langswaar zij zouden terugkeeren, waren gaan buurten, zouden de verliefden een poets spelen ? Daar zij nagenoeg het uur hunner wederkomst berekenden, stelden twee der stoutsten voor de jongens bang te maken door hen, met een wit laken om het lijf, onder den weg te verschalken. Aldus verkleed gingen zij de vrijers tegemoet en verscholen zich in een drogen gracht. Na eenigen tijd te hebben wacht gehouden kwamen zij op het naderen der twee vrijers uit hun schuilhoek en sprongen naar hen toe. Aldus verrast, maakten de verschrikte jongens, onder hulpgeroep, rechtsomkeer, liepen zoo hard zij konden op hunne passen terug en keerden langs een grooten omweg nog steeds loopend naar huis terug.

Terwijl dit alles aan den gang was hadden de zes anderen die blijven buurten waren een plan beraamd om de bangmakers op hunne beurt insgelijks te verschalken. Daarvoor legden zij aan den vuurhaard drie dikke spaanders hout, die zij op de helft hunner lengte lieten verkolen terwijl een hunner op verkenning was gegaan om op de andere van den terugkeer der twee stouterikken

te verwittigen. Op het gegeven sein hunner komst trokken zij hen tegemoet. Drie der mannen hadden om het lijf een ouden zwarten mantel, waaronder ieder een gedeeltelijk brandenden spaander verdoken hield. Lachende en schertsend naderden de helden hunne aanvallers toe, die slagvaardig in het kreupelhout op hun wachtten.

Toen zij in hun bereik waren wipten deze met den mantel op den rug der drie andere makkers. Aldus te paard gezeten, stormden zij op de verschalkers los, immer den vurigen spaander als een vlamvend zweerd zwaaiende.

Op het zicht van dit zóó vreemd verschijnsel, weerklonk in eens een luid geschreeuw en noodgeroep. Met half verlamde beenen vluchtten de verschrikte bangmakers op hunne beurt weg en durfden het slechts wagen 's anderdaags, bij de eerste klaarte, naar huis te keeren.

Nooit hebben zij zich in het vervolg over den uitslag hunner heldendaad durven roemen en ook nimmer getracht te gaan verschalken.

Serskamp (uit den volksmond.)

4. WAAROM DE KOSTER VAN HOOGDORP DE AVONDKLOK NIET LUIDDE.

De oude koster van Hoogdorp was een man, die volgens hij beweerde, van niets bang was. Omdat hij zich daarover zoo dikwijls roemde, had iemand zijner buurt een plan beraamd, zijne stoutheid eens op proef te stellen.

Zekeren avond, toen de koster aan den ingang van het kerkhof kwam, om de aftochtklok te gaan luiden, bemerkte hij op den platten muur, die de begraafplaats omringde, een klein vlammetje, dat zich bij tusschenpoozen huppelend verzette. Door dit eigenaardig licht, dat geenszins aan een zoogenaamde stalkeers gelek, verrast, werd hij met zulkdanigen schrik bevangen, dat hij het niet durfde wagen een stap verder te gaan. De grappenmaker en zijn kameraden stonden achter den muur op den uitkijk om de eerste tonen der klok uit den toren te hooren weergalmen. Het geluid liet op zich wachten, want de bange koster was, op het zicht van dit zoo geheimzinnig licht, haastig naar huis gelopen.

Dit zonderling verschijnsel was niets anders dan een kikvorsch, op wiens rug de listige rekel door middel van eenige druppels smeltend was, een kort eindje kaars hadden vastgezet, dat op zijn toenadering achter den muur werd aangesteken. Door de warmte van het vlammetje geprikkeld, wipte den kikker, die ten gepaste

tijd werd losgelaten met rassche sprongen op den breeden bovensteen, hetgeen het dansend lichtje teweeg bracht, waarvan de koster zoo bang werd dat hij het hazenpad koos. De grap werd eenige dagen nadien openlijk verteld.

Of er te Hoogdorp gelachen werd, hoeft niet gezegd.

(Hoogdorp (uit den volksmond.)

5. HIJ WAS NOOIT BANG GEWEEST.

Een oude jonkman uit het omliggende van Sint Niklaas, die gansch alleen een klein huisje bewoonde en zich nu en dan een goed stuk in den kraag dronk, had er in de herberg meermaals op geroemd dat hij nooit bang was geweest. Er was ook niets dat hem schrik kon aanjagen.

Een grappige kerel uit zijn buurt, die zijn grootsprekerij niet kon dulden, zou de stoutheid van den vrijgezel beproeven door hem een poets te spelen.

Voor deze had hij, zekeren dag van de mosselkaai te Antwerpen, een twaalftal levende krabben meegebracht. 's Avonds, toen het ventje te rust lag, had hij ieder der schaaldieren een klein eindje kaars op den rug geplaatst. Na de eindjes kaars aangesteken te hebben, liet hij de krabben één voor één, langs de opening in den muur waar het kuischwater doorliep, het zoogezegd «moze-gat», in de woning van den stoeffer binnenkruipen. Daarna werd hij door middel van stokslagen op zijn schutvensters uit zijn slaap gewekt.

Gansch onthutst sprong de jonkman uit het bed...

O, wee ! Daar zag hij talrijke vreemdsortige beestjes met een geheimzinnig vlammetje op den rug in alle richtingen over den vloer kruipen.

Vol schrik vluchtte hij naar buiten en liep rond als een bezetene immer roepende : Ter hulp menschen ! Ter hulp ! De hel-sche duivels zijn in mijn huis ! Toen de mannen, die door den grappenmaker van de zaak waren op de hoogte gebracht, hem op zijn noodgeroep nabij kwamen en vroegen wat er gaande was, zegde hij op klagende toon «Dat vurige beesten bij hem waren binnengedrongen, dat zij met vlamme rug over den vloer kropen en wat al meer.....»

Terwijl eenigen dezer hem aldus aan klap hielden, had deze, die de poets gespeeld had de krabben weggenomen, waardoor de kenteekens van bedrog verdwenen.

Langzamerhand werd hij door de samengeschoolde menigte eenigzins gerustgesteld, doch slechts vroeg in den morgen, bij de

eerste klaarte, durfde hij naar zijn woonstede terug keeren.

Sedertdien heeft de oude jonkman er zich nooit meer op geroemd van niets bang te zijn.

Sint Niklaas en omliggende gemeenten (uit den volksmond.)

VIII.

BOERENSTREKEN

1. HOE FRISSE EEN DOODE BEWAAKTE.

In den tijd woonde te Herzele een oude weduwe in de wandeling «Frisse» geheeten, die bij haar knorrig karakter nog de slechte gewoonte had zich over te geven aan den drank. Daar waar een kind werd gedoopt, een huwelijk plaats had, of hetzij ter welke gelegenheid er iets te drinken werd gegeven, was Frisse altijd tegenwoordig. Zij kwam zich aanbieden om te waken bij overledenen.

Zekeren dag was, in de bewoonde bijhoorigheid van een hofstede harer buurt, een sterfgeval. De aflijvige had sedert lange jaren het dorp verlaten en slechts eenige dagen voor zijn dood teruggekeerd, zoodat men groote moeite had iemand te vinden om bij het lijk van een onbekende te waken.

Frisse, die dit vernomen had, bood zich aan om gansch alleen in het sterfhuis de nacht door te brengen, onder voorwaarde dat zij een flesch jenever zou krijgen. Haar voorstel werd aanvaard.

Reeds vroeg in den avond was zij ter plaats om van den beloofden drank te kunnen genieten.

Zoo lang het brein van Frise door het geestrijke nat niet werd aangetast, bleef alles rustig, doch dit zou niet duren.

Omstreeks middernacht werden de bewoners der hofstede, die in een daarnevengelegen vertrek ter rust lagen, in eens door een zonderling gerucht uit hun slaap gewekt. Het was alsof in het sterfhuis alles kort en klein werd geslagen.

De man die geen het minste licht bemerkte, aarzelde vooreerst zich in de volledige duisternis te wagen om te zien wat er gebeurde. Na een lantaarn te hebben aangestoken nam hij een mestvork en ging aldus gewapend de doodenkamer binnen. Daar vertoonde zich een akelig schouwspel. De tafel, die neven het doodsbed stond was omgekanteld, het kruisbeeld, kandelaars met kaars, wijwatervat, palmtak, alsook de stukken der ledige jeneverflesch lagen ten gronde.

In het bed, naast het lijk, lag Frisse te ronken zooals een spinnewiel.....

2. HIJ WILDE VAN GEEN LIEFDE WETEN.

Een landbouwer van het gehucht «Beekkant» te Herzele had vóór eenige jaren in de maand Mei een «klokken» te broeien gezet. Na gedurende den bepaalden tijd op het nest te zijn gebleven, waren uit de dertien eieren twaalf vlugge kuikentjes voortgekomen, die allen wel opgroeiden. Onder deze bevonden zich ook enkele hanen, waarvan hij een, die het best kon kraaien, zou blijven houden om de voortbrengrst te verzekeren; want een kienkot zonder haan, zei de boer, is gelijk een huisgezin zonder man. De schoonste dezer soort, het waren echte koekoeken, werd uitgekozen, de andere werden verkocht.

Ongelukkig had de landman een slechte keus gedaan, want op het tijdstip dat de teelzucht zich moest voordoen, bleef de haan gansch ongevoelig. Telkens bij een der hennen het oogenblik gunstig was om zijn plicht te vervullen, hield hij zich op afstand. Deze onverschilligheid had de meester der hoeve reeds opgemerkt.

Indien, zoo dacht de man, de ridder van ons neerhof zijn sporen niet ridderlijk wil gebruiken, zal ik verplicht zijn hem te verkoopen; 'tzou nochtans spijtig zijn, want wij hebben er maar één, en hij is zoo schoon gespikkeld. Laat ons nog wat wachten en wat geduld hebben.

Zekeren morgen, toen hij de kippen uit hun hok zag vliegen, zonder dat de luiaard voor deze de minste toenadering scheen te gevoelen kreeg de boer iets in 't gedacht, dat hij zou op de proef stellen om den onverschilligen haan tot de teelzucht aan te sporen.

— Ik heb gisteren eenige druppels gedronken, mompelde de landbouwer, daarvan gevoelde ik mij dezen morgen eenigszins verlevendigd. Wie weet indien ik er den haan ook eens liet van proeven zou dit hetzelfde utiwerkseel niet verwekken?

Daarop ging hij naar den kelder, nam de jeneverflesch, stortte een deel van den inhoud in een kom, mengde den drank met broodkrumels en zette dit prikkelend voedsel in den hoek tusschen het huis en den stal.

Met trage schreden stapte meester haan in de richting van de kom. Wanneer hij deze was toegenaderd, bleef hij een wijl het voor hem bestemde lokaas, waarvan de geur hem in de reukorganen steeg, beloeren tot wanneer hij er eindelijk een zeker deel van oppikte.

Pas had hij een kleine hoeveelheid broodkrumels, met het geestrijk nat doorweekt, in de maag of hij scheen eenigszins opgeruimd. Daarna liep hij naar den boomgaard de kippen te gemoet.

Seffens sloeg hij de vlerken open, draaide en keerde zich in alle richtingen, streek de veren met den poot, wipte op den rug eener volbloedige hen, hield deze met den bek in den nek vast en deed zijn eerste «rid», die hij, onder het gewuif der vederen zijner verkozene, met een luidruchtig «koe-ke-loer-koe» bezegelde.

Van toen af is hij nooit meer aan zijn plicht te kort gekomen en wij hebben, zoo vertelde ons onlangs de man, nog nooit zulken goeden haan op ons hofstede gehad, want, al die schoone gespikkelde hoenders, die gij hier ziet loopen, dit zijn al zijn afstammelingen.

Herzele (uit den volksmond.)

3. HOE PIERKEN EN STIEN KRUL EEN REISJE MAAKTEN.

Vóór jaren woonde, op een landhoeve te Sint Lievens-Essche, een vroolijke jonkman, «Pierken» geheeten. Daar hij als vrijgezel bij zijn oudere broeder verbleef en door zijn bezit geenszins noodig had iets te verrichten, sleet hij grootendeels zijn tijd in de herbergen.

Nu en dan deed hij ook een rit te paard. Daarvoor had hij zijn draver, «Brandin», een soort Norman, zooals deze loopers werden geheeten. Soms reed hij per rijtuig naar de omliggende dorpen om zijn vrienden en kennissen te bezoeken, samen eenige glaasjes te drinken en dan telkens met een goed stuk in den kraag terug te keeren.

Zekeren dag toen hij, in 't midden van den zomer, op den wijk «Meerenhoek» te St Lievens-Essche, met zijn tilbury kwamen gereden, bemerkte hij een zijner vrienden, in de wandeling «Stien Krul» genaamd, die juist bezig was zijn mestpoel te reinigen.

Om dit vuil werk te verrichten had de man een korte broek aangetrokken, waarin hij de slip van zijn hemd had geborgen. Voor het overige droeg hij, naar de toenmalige mode, een rooden baaien lijfrok met twee rijen knopen met, over de schouders, twee draagbanden waardoor de broek werd opgehouden.

Volgens gewoonte was Stien, die een schoonen krullebol had, blootshoofd. Vanaf het onderlijf had hij de beenen bekletst met zwarte modder. In deze zonderlinge kleedij deed Pierken hem te zijnen huize binnenroepen om een glas bier te drinken, hetgeen hij welwillend aanvaardde.

Na aldaar geruimen tijd te zijn blijven drinken en redekavelen, terwijl de slijkerige stof, die hem aan de beenen kleefde, reeds droog was geworden, vroeg Pierken hem te willen vergezellen om de kennissen der buurt insgelijks te gaan tracteeren. Stien

gaf toe en zette zich naast zijn geleider in het open rijtuig.

Met zijn zóó koddig uitgedosten reisgezel kuierde Pierken van de eene herberg naar de andere, zorg hebbende telkens er werd stilgehouden, Brandin ook zijn aandeel te geven.

Reeds onder den invloed van den drank zetten de leutige dronkebroers hun tochtje voort tot Sint Lievens-Houtem en reden immer verder en verder tot wanneer zij bij het vallen der duisternis aanlandden in de nabijheid der stad Oudenaarde.....

Gansch beschonken keerden Pierken en Stien, laat in den nacht, naar Sint Lievens Essche terug.

Dat onder hun weg, om de zonderlinge kleedij van een der reizigers, hartelijk werd gelachen, hoeft niet gezegd.

Sint Lievens-Essche, gehoord op den Meerenhoek
(uit den volksmond.)

4. VAN SIES VINCK EN ZIJN OLIELAMP.

Jaren geleden was Sies Vinck, die te Kieldrecht op den wijk «Tragel» woonde, met drie zijner kameraden, naar een naburige gemeente, ter kermis gegaan.

Allen hadden een goed stuk in den kraag. Bij het terugkeeren vertelde Sies dat hij vergeten had olie in de lamp te doen en dat hij moeilijk zou kunnen licht maken.

Aan zijn huis gekomen, wààr hij gansch alleen woonde, deed hij de deur open en begon te praten tegen zichzelf.

— «Sies, jongen, eerst olie in de lamp,» mompelde hij.

Dan nam hij de petroolkan, vulde zooals hij kon in de de luis-ternis de lamp. Na deze te hebben aangesteken begon hij zich te ontkleeden.

Sies had niet bemerkt dat een zijner beschonken makkers, die achter hem was binnengeslopen, zich onder de tafel had verborgen en de lamp afdraaide.

Ziende dat het licht der lamp verduisterde, grommelde hij bij zich zelve :

— «Sies manneken, geen olie in de lamp», en voor de tweede maal nam hij de kan en deed zóóveel olie in de lamp, dat deze door de spleten van het tafelblad op den rug van den grappenmaker druipte.

Terwijl Sies zich slaapvaardig maakte, stak de indringer nog eens de hand op en draaide de vlam omlaag.

— «Sies, jongen, 'k geloof dat ge zat zijt», stotterde de vrijgezel.

Voor een derde maal goot hij immer het stinkend vocht in de opening bij zoo verre dat bijna alles op het lijf van den zatterik, die tot alsdan onder de tafel was gebleven, te recht kwam.

— «Maar Sies, jongen, zijt gij dan toch zoo zat,» herhaalde hij.

Dit zeggende stak hij de twee voorste vingers in de lamp waardoor de petrool nog meer uitstortte.

— «Nu weet ik wat er hapert, de wiek is te kort !» riep hij uit.

Daarna ging hij te bed. Toen Sies aan 't ronken lag, trok de indringer stillekens naar buiten om aan zijn drinkebroers, de grap die hij Sies gespeeld had, te gaan vertellen.

Sies heeft het slechts langen tijd nadien geweten waarom hij dien nacht zijn lamp niet kon doen branden.

Kieldrecht (uit den volksmond)

5. DE DOODENMARSCH VAN 'T VARKEN.

Omstreeks dien tijd vierde de muziekmaatschappij van Kieldrecht Sint Ceciliafeest. De mannen hadden den ganschen dag spelend het dorp doorwandeld, daarna goed geteerd en veel gedronken. Meest allen bleven zelfs feest houden gedurende den ganschen nacht.

Het toeval wilde dat dààr, waar de drinkebroers het laatst waren blijven plakken, de beenhouwer 's morgens vroeg het varken kwam slachten.

Het dooden van een zwijntje, dier dat weleer door onze heidensche voorouders geofferd werd aan Freyr, den weldoenden zonnegod, verdiende ook gepaard te gaan met eenige moderne plichtplegingen.

Daarvoor werden de beschonken trompetters en klaroenen samen geroepen. Deze schaarden zich met hunne speeltuigen rond den slachter, die met het mes in de hand gereed zat het dier te treffen.

Op het gegeven oogenblik dat hij het varken den doodsteek toebracht begon een indrukwekkende treurmuziek, begeleid door het geschreeuw van het slachtoffer, wiens bloed de huisvrouw in een koperen pan was komen opvangen.

Toen de laatste tonen dezer onvoorbereide doodmarsch wegstierven, had het zwijn opgehouden te leven.

Daarna bracht men den jenever of het zoogenaamd wijwater, waarmede ieder der aanwezigen met het glas in de hand, een heildronk bracht aan den eigenaar, die het offerfeest had voorgezeten.

Vervolgens werd nog een borreltje geledigd op de gezondheid van den slachter die, zooals hij verklaarde, nog nooit soortgelijke plechtigheid had bijgewoond.

Kieldrecht (Door een ooggetuige medegedeeld)

IX.

VAN BEROEMDE EN BERUCHTE MANNEN

1. KEIZER KAREL

Keizer Karel was een vorst en wijsgeer, die van al hetgeen het openbaar leven zijner onderdanen en 's lands bestuur aanging wilde inlichtingen nemen en zich desaangaande ook persoonlijk wilde overtuigen.

Eens had hij de gedachte opgevat een gevangenis te gaan bezoeken en bezichtigen en de opgeslotenen te ondervragen.

Aan het tuchthuis gekomen beval hij den bestuurder hem te doen vergezellen door een bewaker met de sleutels der cellen, ten einde de honderd misdadigers die er zich bevonden te kunnen onderhooren.

Den eersten, waarbij hij door den cipier werd bijgebracht, stelde de keizer de vraag :

— «Waarom zit gij hier?»

— «Ik weet het niet, antwoordde de booswicht, ik ben tot tien jaar dwangarbeid veroordeeld; ik ben onschuldig.»

De tweede, dien hij ondervroeg, verklaarde dat hij tot vijf jaar straf werd veroordeeld, dat hij niets misdreven had en gansch onschuldig was.

Al de andere opgeslotenen verklaarden hetzelfde. Niet een der misdadigers die hij tot zegsman nam, bekende plichtig te zijn aan de feiten waarvan zij werden beschuldigd.

Eindelijk kwam de vorst aan den honderdste en laatste der gevangenen, aan wien hij vroeg : — «Waarom zit gij hier?»

— «Ik ben veroordeeld tot tien jaar gevang, antwoordde de opgeslotene, en ik heb zooveel misdaden bedreven, dat ze mij wel voor honderd hadden moeten vastzetten. Ik heb veel meer verdiend en ben veel te weinig gestraft.»

— «Als het zoo is man, sprak Keizer Karel op ernstigen toon, trekt er hier maar seffens van door, want een slechte kerel zooals gij zou al die brave menschen, die hier zitten, kunnen bederven.»

Sint Niklaas-Waas en omliggende dorpen
(uit den volksmond)

2. DRIESKEN DE NIJPER.

In vroeger tijd woonde in 't land van Waas een zonderling manneken, «Driesken» geheeten, die met een baal op den rug de dorpen doorreisde om den afval van het vlas, anders gezegd «zwingenklodden» te gaan opkopen.

Zekeren dag toen hij nogmaals zijn gewone ronde maakte, kwam hij op eene hoeve, waar hem door die goedhartige lieden telkens een boterham met een potje koffie werd toegesteken. Daar de meesteres der hofstede sedert jaren aan verlamming leed en te bed lag vroeg haar man aan den leurder hem te willen helpen om het bed der zieke in orde te brengen en de kranke uit het bed te nemen.

De man nam zijn vrouw onder de armen, terwijl zijn helper haar vastgreep bij de beenen.

Nauwelijks had Driesken deze lichaamsdeelen aangeraakt of de verlamde vrouw gevoelde een ongewone trilling door gansch het lijf. — «Mijn beenen zijn genezen !» riep zij uit.

Daar zijn aanraking op de kranke een zóó heilzamen invloed verwekten, neep Driesken immer meer. Het was of een wondere kracht uit zijn handen in de zieke lichaamsdeelen gleeed. Overal waar hij de kranke had vastgegrepen, hernamen de ledematen hunne vroegere kracht. Op verzoek van den man hernam Driesken zijn bewerking over gansch het lichaam totdat zij eindelijk, als door mirakel, zoo goed als genezen, op den vloer der kamer heen en weer stapte.

Sedertdien kwam iedereen, die aan een inwendige ziekte leed, bij den reizenden koopman in zwingenklodden, om te worden geholpen.

Daar hij de pijn genas door de aangetaste ledematen tusschen beide handen vast te prangen werd hij «Driesken den Nijper» geheeten.

De menschen vertelden dat Driesken, die eenigen tijd nadien overleed, zijn geneeskunst niet had kunnen volhouden, daar hij de ziekte en pijn die hij aan anderen ontnam, zelf op zich trok.

Tot voor eenige jaren zong men, in het Land van Waas, een op Driesken de Nijper gedicht volkslied waarvan een der laatste strofen luidde als volgt :

« .....

« Een slimme boerenzak

« Om te kunnen leven op zijn gemak

« Overtijd ging hij nog rond met den kloddenzak

« .....

« Hij zou genezen doof en stom

« En geven de doode het leven weerom.

In de Antwerpsche Kempen werd de kunst van den wonderdokter insgelijks op rijm gezet door de volgende versjes :

« Driesken de Nijper die is er al veel jaren dood, al veel jaren dood,
dood, al veel jaren dood

« Driesken de Nijper die is er al veel jaren dood

« En hij won mee nijpen en strijken zijn brood.

Driesken zou, volgens sommigen beweren, zekere Andries De Clercq zijn geweest. Hij schijnt geboren te zijn te St Gillis-Waas in het jaar 1818 en overleed in 1853.

Belcele en omliggende gemeenten (uit den volksmond)

3. PHILIPPARD DE GOCHELAAR.

Een dertigtal jaren geleden, toen Philippard de «scamoteur» uit Temsche, de dorpen van het Land van Waas doorreisde kwam hij zekeren Zondagavond te Stekene op den wijk «Hellestraat» in een herberg om er zijn goocheltoeren uit te voeren.

Philippart had voor zich drie koperen bekens, waaronder hij door middel van zijn tooverstoksken, drie bollekens deed komen en deze daarna, zonder iets aan te raken, ook deed verdwijnen. Door de kracht der volgende woorden «ESTA BONA CHRISTIANO» kon hij ook met de bekens en ook met de speelkaarten wonderlijke kunstgrepen doen. Niet lang was Philippart met zijn goocheltoeren aan den gang of de toeschouwers werden door het zicht dezer onbegrijpelijke dingen zóó zeer verbaasd en met schrik bevangen, dat zij den goochelaar aanzagen als iemand, die met bovennatuurlijke macht was begaafd. De eenen zegden : «Die man gaat met den duivel om !» Anderen beweerden, dat hij den «duivel» zelf was, dat er in hem iets bovennatuurlijks was, en zoo al meer.

Onder de toeschouwers waren er ook die voorstelden hem een goede rammeling te geven omdat hij met het «kwaad» te rade ging.

Philippart kreeg langzamerhand in den neus dat hem niets goed stond te wachten, en wilde hij zich vrijwaren voor een pak slagen dat het hoog tijd werd een andere wending aan zijn toeren te geven.

Ineens begon de listige goochelaar te verklaren dat in stede dit alles te kunnen uitvoeren door de tusschenkomst des duivels, hij

dit alleen kon verwezenlijken door de hulp van God. Dit zou hij seffens doen zien aan het talrijk publiek.

Dan ging Philippart voor het kruisbeeld staan, dat in de herberg boven de schouwplaat hing en sprak op smeekenden toon : «Heer Jezus Christus, verleen aan uwen ootmoedigen dienaar de macht deze dingen door uwe goddelijke hulp te kunnen uitvoeren.» Dan wierp hij zijn tooverroede weg en herbegon de voorstelling.

De toeren van Philippart gelukten even goed als te voren en zonder de hulp van het tooverstokje, deed hij meer andere. De verbaasde toeschouwers door dit alles zóó zeer getroffen en van zijn woorden overtuigd, aanzagen hem als een man die echte mirakels deed.

Sommigen noemden hem «de heilige vader». Deze, die onder elkander reeds afgesproken hadden hem een goed pak slagen te geven, deden met hun klak in de hand een omhaling, die een rond sommige opbracht. Daarna werd hij getrakteerd met meer pinten bier, dan hij kon drinken.

De voorstellingen volgden de eene na de andere en duurden tot laat in den nacht.

's Anderendaags vooraleer hij vertrok kwamen vele menschen naar de herberg terug, om den heiligen vader nogmaals te mogen aanschouwen.

Gelukkig zegde Philippard dat ik daar de kans had kunnen doen keeren, anders zou ik van een kale reis, uit d'Hellestraat, weergekomen zijn.

(Aldus door Philippard persoonlijk voor «echte» waarheid verteld)

ONZE VLAAMSCHE FOLKLORISTEN

I. PIETER VANDEN BROECK

Bio- en bibliographische studie.

Nog een «stille in den lande» en toch ieder Vlaamsche folklorist kent den nederigen, rondborstigen en vooral gediensigen Pieter Vanden Broeck. Wie met hem in betrekking is geweest, wie hem bezocht heeft in zijn kluis, Kaaistraat, 9, te Hamme, waar hij zijn rijke verzameling boeken, meer dan 6000 deelen, waarmee hij reeds van in zijn jeugd begonnen is, ten dienste stelt van alle snuffelaars en navorschers, weet dat al deze «epitheta ornantia» verdiend zijn. Geen inlichting kan men hem vragen of met keerende post bekomt men een volledig antwoord, geschreven met een nog vaste hand voor een zeventigjarige.

«Ik ben slechts een verzamelaar,» zegt Vanden Broeck, maar hij is niet de gierige verzamelaar, die zijn schatten voor zichzelf bewaart, neen, iedereen kan er van genieten, die zich maar de moeite geven wil hem in zijn kluis te gaan bezoeken, waar men steeds welkom is.

Pieter Vanden Broeck werd geboren te Hamme den 24en Augustus 1866. Zijn ouders waren welstellende burgers. Na de gemeenteschool te Hamme bezocht te hebben, werd hij in 1881 aangenomen in de Normaalschool te St Niklaas, waar hij wijlen Kannunik A. Joos tot leeraar had. Deze wist zijn studenten niet alleen de liefde voor de moedertaal in te prenten, maar ze ook te begeesteren voor de studie ervan. Getuigen daarvan zijn de talrijke woordenlijsten door zijn studenten gezant, die hij liet verschijnen met aantekeningen in «Het Katholiek Onderwijs», een onderwijzersblad, dat in de jaren '80, '90 en later nog bij Leliaert, Siffer en Co te Gent verscheen. Het is in dat tijdschrift, dat o.a. J. Cornelissen, een onzer bekendste folkloristen, ook oudleerling van A. Joos, zijn eerste lijsten van Kempische woorden en uitdrukkingen uitgaf.

«Schatten uit de Volkstaal», «Raadsels van het Vlaamsche Volk», «Vertelsels van het Vlaamsche Volk», «Waasch Idioticon» al deze gewaardeerde taalkundige en folkloristische werken van A. Joos hebben hun ontstaan grotendeels te danken aan de trouwe medewerking zijner leerlingen en oudleerlingen.

Ook P. Vanden Broeck onderging den begeesterenden invloed van zijn toen nog jongen leeraar. Ook hij zette zich aan het zanten van volksworden en -uitdrukkingen. Doch zijn nederigheid was dikwijls de oorzaak dat veel onuitgegeven is gebleven, ofwel bereidwillig aan anderen is afgestaan geworden.

Na het diploma van onderwijzer bekomen te hebben in 1884, werd P. Vanden Broeck in October van hetzelfde jaar privaat-onderwijzer te Hamme, om in 1886 over te gaan naar de aangenomen school van Hamme-Zogge, waar hij zijn medewerker A. D'Hooge leerde kennen. In 1887 werd hij opnieuw privaat-onderwijzer te Hamme tot hij in 1892 benoemd werd tot onderwijzer aan de gemeentelijke school van Grembergen-bij-Dendermonde, bediening die hij vervulde tot in 1913. Sedertdien leeft hij voor zijn boeken, rusteloos voort verzamelend werken en tijdschriften over Nederlandsche letter- en taalkunde, geschiedenis en wijsbegeerte, wis- en natuurkunde, bibliographie en vooral over folklore.

Veel heeft P. Vanden Broeck niet gepubliceerd. Korte bijdra-

gen verschenen van hem in de zeven jaargangen van «Volk en Taal», waarvan enkele in samenwerking met A. D'Hooge, onderwijzer en koster te Hamme-Zogge, in «Vlaamsche Zanten», in «Volkskunde», in «De Brabander» en in «Biekorf», en eenige recensies in «Oostvlaamsche Zanten» en in «Het Belfort». Vermelden wij ook van hem enkele lijsten van dialektwoorden, die opgenomen werden door A. Joos in «Het Katholiek Onderwijs» en zelfs in «Loquela» van G. Gezelle.

Zijn medewerking aan «Ons Volksleven» is belangrijker. In dit tijdschrift, dat onder de redactie stond van J. Cornelissen en J. B. Vervliet, verscheen een groot deel (64 spelen) van zijn interressant werkje : «Kinderspelen uit het Land van Dendermonde. Een Bijdrage tot de Folklore», dat hij in samenwerking met A. D'Hooge opgesteld had als antwoord op een prijsvraag uitgeschreven door de Koninklijke Vlaamsche Academie. Het werkje werd niet bekroond, doch een der verslaggevers, n.l. J. Bols, stelde voor een eervolle melding te verleenen aan beide schrijvers. Het bevat de bondige, doch klare beschrijving van 137 kinderspelen alfabetisch gerangschikt.

P. Vanden Broeck liet ook in «Durme en Schelde», weekblad uitgegeven door Vital Gowie, Hoogstraat, te Hamme, enkele artikels verschijnen o.a. over St Niklaas, het Volkslied, over eenige voorname figuren in de Vlaamsche beweging, alsook over de stichting van een afdeling van het Davidfonds te Hamme, waarvan hij een der promotoren was. Ook in «Vlaamsch en Vrij», een geïllustreerd weekblad door Johan Raemaekers te Brussel uitgegeven verschenen van zijn hand korte levensschetsen (met portret) van Kan. J. Muyltermans (4e jg. 1896, blz. 775) en van zijn vriend Alf. De Cock (4e jg. 1896 (blz. 790).

Verder vermelden wij dat de drie sagen : «De Reus van Hamme»; «Osschaart»; «De Duivelsklauw», die voorkomen in de «Geschiedenis van Hamme» door De Potter en Broeckaert, door hem aan de schrijvers meegedeeld werden, dat hij ook meewerkte aan de «Bibliographie van de werken van Alf. De Cock» door Maurits De Meyer, verscheen in het «Herdenkingsalbum Alf. De Cock» (Excelsior, Brugge, 1928), alsook aan het excerpeeren van tijdschriften en het opmaken van steekkaarten voor de Bibliographie der Vlaamsche Folklore in opdracht van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen. In «La Belgique à Marie» van l'Abbé Maho, afl. 7 (1927), blz. 208-209 verscheen van P. Vanden Broeck een mededeeling : «Contribution concernant Notre Dame des Deux Ponts à Hamme».

Een artikel over P. Vanden Broeck werd door J. B. Vervliet gepubliceerd in «La Presse Universelle. Organe officiel de l'Union de la Presse périodique belge et du Cercle Presso-Philathélique d'Anvers» IVe jg., Nrs 7-8-9 (Juli - Aug. - Sept. 1900), blz. 113.

BIBLIOGRAPHIE.

I. WERK AFZONDERLIJK UITGEGEVEN :

Met **Am. D'Hooge. Kinderspelen uit het Land van Dendermonde. Een Bijdrage tot de Folklore.** (Gedeeltelijk overgedrukt uit *Ons Volksleven*). Brecht, L. Braeckmans, 1902, 102 blz. in 8°. Recensie : A(lf.) D(e) C(ock) in *Volkskunde*, XVe jg. (1903), blz. 87.

II. BIJDAGEN IN TIJDSCHRIFTEN :

A) Volk en Taal.

(Maandschrift over gebruiken, geschiedenis, taalkunde en Dietsche belangen, uitgegeven door de Zantergilde van Zuid-Vlaanderen — 1888-1895.)

Ie jg. (1888-89), blz. 37,60 : **Stukken en brokken hier en daar opgeraapt.**

Rijmkes op den Koster, als de kinderen weenen, de kleermakers, nieuwjaarsavond, enz.

idem, blz. 45 : **Terugkijskens op een dozijn volkswoorden.**

IIe jg. (1889-90), blz. 176 : **Ditjes en datjes getrokken uit het Dubbel Kabinet der Christelijke Wijsheid. Kindergebedekens in zeventien vragen en antwoorden.**

IIIe jg. (1890-91), blz. 100 : **Bijdrage tot den Nederlandschen taalschat :**

A) Kerfdiarnamen bij de Kinderen.

B) Vogelnamen bij de Kinderen.

idem, blz. 123, 148, 170, 219, 267 : **Bijdrage tot den Nederlandschen taalschat : Vogelnamen.**

idem, blz. 143 : **Recensie : Aug. Rutten. Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon.**

idem, blz. 162 : **Hier begint een schoon Openbaeringhe van Godt zelve gedaen aan de H. Brigitta.**

IVe jg. (1891-92), blz. 5 : **De Weerwolf (met Am. D'Hooge).**

idem, blz. 9 : **Raadsels.**

idem, blz. 21 : **Over onze voornaamste Volksheligen : 1) Sint Pieter. 2) Sint Pietersvuur. 3) Dansen onder den Rozenhoed. 4) Sint Pietersprocessie of Sint Pietersrijden. (met Am. D'Hooge).**

idem, blz. 41 : **Osschaart-sagen : 1) Van de vijf peerden. 2) Osschaart en de veerman te Mariakerke. 3) De Alven of Elven. (met Am. D'Hooge).**

idem, blz. 56 : **De Kaboutermannekens. De Bloedkaros. De Nekkers, nikkers en waterduivels. (met Am. D'Hooge).**

idem, blz. 71 : **Vertelsel : St Niklaas.**

idem, blz. 80 : **«Volk en Taal» en «Ons Vlaanderen».**

idem, blz. 117 : **1) De duivel in Volksgeloof en sagen. 2) De duivels aan spikken. 3) Hoe een booze jongeling zich bekeerde. 4) De duivelsklauw. 5)**

Nog de duivelsklauw. (met Am. D'Hooge).

- idem, blz. 148 : **Bijdrage tot den Nederduitschen taalschat : Stekelbaars en Puitshoofd in Vlaamsch België.** (met Am. D'Hooge).
- idem, blz. 153 : **Gendenkspreuken.**
- V jg. (1892-93), blz. 19 : **Volksgebruiken : Schavakken stouwen. Van onder de mande lezen.** (met Am. D'Hooge).
- idem, blz. 23 : **De Tooverheksen. Hoe eene tooverheks ontmaskerd wierd. De tooverheksen aan het varen.** (met Am. D'Hooge).
- idem, blz. 151 : **Iets over de Kruisgebruiken** (met Am. D'Hooge).
- VIIe jg. (1893-94), blz. 21 : **De wederkeerende geesten en de spoken in volks-gedacht en sagen : 1) De witte duif. 2) Het wederkeerende kind** (met Am. D'Hooge).
- idem, blz. 49 : **Het Volkslied.**
- idem, blz. 57 : **Sint-Marten.** (met Am. D'Hooge).
- idem, blz. 141 : **Sint-Gregorius.**
- VIIe jg. (1894-95), blz. 50 : **Bijdrage tot den algemeenen Dietschen taalschat. Wijsheid in spreekwoorden.** (getrokken uit den Nieuwen aangenaemen en nuttigen St Nicolaes-Almanach voor het jaer Ons Heere Jesu-Christi 1798).
- B) Het Belfort.**
(Tijdschrift toegewijd aan Letteren, Wetenschap en Kunst.
Gent, Drukkerij A. Siffer)
- Ve jg. (1890), blz. 307. **Recensie : A. Ruyten en H. Bartels. Bloemlezing uit Nederlandsche Dichters en Prozaschrijvers. Ie deel.**
- C) Ons Volksleven.**
(Tijdschrift voor Taal-, Volks- en Oudheidkunde onder leiding van
J. Cornelissen en J. B. Vervliet. Brecht, L. Braeckmans).
- VIIe jg. (1894), blz. 19, 34 : **Sagen uit het Land van Dendermonde : De vurige wagen. De Duivelklauw. De volbrachte Belofte. Oorsprong der Roode Lieve-Vrouw.**
- Xe jg. (1898), blz. 221; XIe jg. (1899), blz. 32, 82, 145, 217; XIIe jg. (1900), blz. 36, 62, 118, 198, 232 : **Kinderspelen uit het Land van Dendermonde.** (met Am. D'Hooge).
- D) Vlaamsche Zanten.**
(Maandschrift over gebruiken geschiedenis en taalkunde,
uitgegeven door de Wasche Zanter. St Niklaas, Em. Van Haver)
- Ve jg. (1903), blz. 31 : **Algemeen programma van Folklore** (bewerkt naar het Fransch van Is. Teirlinck).
- E) Volkskunde.**
- XXIIIe jg. (1912), blz. 117 : **Het Lied van de Bierbroek.**
- XXXe jg. (1925), blz. 180 : **Recensie : G. Ceÿs. De Folklore.**
- XXXIe jg. (1926), blz. 100 : **Men vraagt te koop.**
- XXXVIe jg. (1931), blz. 105 : **Pol de Mont.**
- F) De Brabander.**
(Maandschrift gewijd aan Geschiedenis, Oudheidkunde en Folklore
onder leiding van M. Sacré, Merchtem)
- IVe jg. (1925), blz. 190 : **Onze Lichaamsdeelen in de Folklore.**
- G) Biekorf.**
(Dat is een leer- en leesblad voor alle verstandige Vlamingen, Brugge)
- XXXIXe jg. (1933), blz. 161 : **Openbaring der H. Brigitta van Zweden.**
- H) Oostvlaamsche Zanten.**

(Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen)

IIIe jg. (1928), blz. 62 : **Recensie : Joos (Am.), Raadsels van het Vlaamsche Volk.**

idem, blz. 100 : **Recensie : Simons (J.) Op Grootvaders knie.**

idem, blz. 110 : **Recensie : D'Hondt (M.), Destelbergen en Bergenkruis door de eeuwen heen.**

IVe jg. (1929), blz. 79 : **Recensie : Lamerant (Gust.) Vlaamsche Wondertellingen uit Fransch-Vlaanderen.**

idem, blz. 109 : **Recensie : Van Lantschoot (Juul). Vertelsels uit het Meetjesland.**

VIe jg. (1931), blz. 87 : **Recensie : Simons (Jozef). Zeven oude Volksliedjes.**

VIIe jg. (1932), blz. 85 : **Recensie : Luyckx (J. B.) De Kinderspelen.**

idem, blz. 101 : **Recensie : Van Vlierberghe (J.) Het symbolisme der bloemen.**

idem, blz. 102 : **Recensie : Jaarboek van den Diesterschen Kunstkring.**

VIIIe jg. (1933), blz. 119. **Recensie : De Leye (Robert) : Onze oude Dendermondsche Volksliederen en nieuwe gieldliederen.**

idem, blz. 127 : **Spotnamen op Steden en Dorpen voorkomende in «De Verstooten Ezel», Antwerpen, drukkerij J. E. Buschman. 1918.**

F. VAN ES.

ZANTEN

VOLKSRIJMPJES

Verzameld door Emiel GLAZEMAKERS te Blanden

- 1 Jefken Verkammen;
Tien pond hammen;
Tien pond lood;
Morgen is Jefken Verkammen
Zijn vrouwken dood.

- 2 Janneken de grijzer;
Tien pond ijzer;
Tien pond lood;
Janneken de grijzer
Jankt zich dood.

- 3 Rik zijn vrouw was zat;
Zij had maar eenen blok;
Zij danste op een sok.
Riksken stak zijn brood
Al in zijn tesch
Omdat 't niet zou bevroezen.
Versch, versch, versch,
Al in zijn tesch.

- 4 Onder den boom lag wat zand
Rijd er mee naar Engeland
Van Engeland naar Spanje
Appelen van Oranje.
Peren van den hoogen boom.
De gouden kroon die staat gespannen
Waar al de kindren aan gaan hangen.
De gouden kroon die is van biezen;
In den winter zal het vriezen.
In den zomer zal 't zonneken schijnen.
Dan loopen de boeren met hun klompen
Janneken is verdronken
Met zijn osseklompen.
Bim, bom, baf,
Sla de dikke vette koe den kop af.

5 Meester mag 'k naar huis gaan,
'k Heb zoo lang mijn best gedaan
In 't lezen en in 't schrijven.
De meester nam zijn stoksken
Hij sloeg er mee op mijn roksken
De meester nam een koolblad
En hij sloeg er mee op mijn bloot gat.

6 Jan, pan, lepelsteert
Houw den bezem op en keert.
De bezem wou niet ruren.
Jan liep naar de geburen.
De geburen waren niet thuis.
Jan liep naar het stadhuis.
Het stadhuis dat was gesloten;
Jan liep naar de vier ijzeren pooten.
Jan riep rond, Jan liep rond
Jan liep met zijnen neus
In een dikken platte koeistront.

7 Daar was ne keer een vrouw.
Wat deed die vrouw ?
Haar haar afsnijden.
Wat deed ze met dat haar ?
Koordekens maken.
Wat deed ze met die koordekens ?
't Paard inspannen.
Wat deed ze met dat paard ?
't Land omploegen.
Wat deed ze met dat land ?
Graan op zaaien.
Wat deed ze met dat graan ?
Aan de kiekens geven.
Wat deden de kiekens daarmee ?
Eieren leggen.
Wat deden ze met die eieren ?
Gauw opeten,
En ginder, wijt, wijt, wijt
Daar scheten ze z'uit.

8 Onder de bank lag een beetje zand,
Ze reden er mee naar Engeland;

Van Engeland naar Spanje,
Appelen van Oranje,
Peren van den hoogen boom
Die dat gouden spelleken hebben
Hebben de gouden kroon,
De gouden kroon van biezen.
In den winter zal het vriezen.
Janneken was verdronken.
Al met zijn holle klompen.
En de klok sloeg halvertien.
Het hondje hefte zijn steertje omhoog
En liet ze gatje zien.

- 9 Mieken van der Elle
Tien pond elle
Tien pond lood
Janneken van der Ellen
Is overmorgen nog niet dood.
- 10 Marie, pist in 't vie,
Pist in 't vat
Vuil zwaddergat.
- 11 Marieken uit de meule,
De kat zal spelen,
De hond zal bassen,
De koolen zullen wassen,
Piep zei de muis
In het vogelhuis.
- 12 Albertinke,
Pist in 't pinke,
Pist in 't peutteken,
Geef 't aan meutteken.
- 13 Piepeglaze deur de glazen,
Geef de hinnen
Dat ze spinnen.
Geef de duiven
Dat ze stuiven :
Kempzaad, kempzaad.

- 14 Eén, twee, drij,
Hompen met zijn klompen
Zag zoo zuur op mij.
Hij meende dat
'k Geen geld en had
En ik had er meer dan hij.
- 15 De bakker op den hoek
Die heeft zoo lang geblazen
De vellen van zijn broek
Die hangen voor de glazen.
- 16 Onder de brug daar liep een muis;
Is mijnheer De Wit niet thuis ?
Neen, hij is water halen.
Wie zal hem tegen gaan ?
Twee ijzeren pannekens,
Twee alvermannekens,
Lucifer stond op den hoek
Met twee gaten in zijn broek.
- 17 Hot, tot, meulepeerd;
Met ne harten, scheve steert !
't Peerd, dat had een veulen;
't Droeg de zakken naar den meule;
Dan terug weer naar het dal
Waar 't ging rusten in den stal.
- 18 Hot, tot, diese
De mulders dat zijn dieven.
De koeken, die ze bakken,
Ze stelen z'uit de zakken.
Ze zeggen : het is gelogen,
't Is door den tremel gevlogen.
- 19 Daar is een plek;
Gaat naar de met,
Koopt een koe,
Een beetje lever toe
Voor een zieken mensch.
Gille, gille, gens.

- 20 Piepeer ! Piepeer !
 Pie, gij zijt van Oolen.
 Ze hebben u bestolen.
 Ze zijn in uwe woon gegaan
 En ze hebben daar vandaan
 Al uw centen meegenomen.
 Piepeer ! Piepeer !
 Waarom staat gij daar te droomen ?
- 21 Jantje met zijn fluit
 Dat was me ne kapoen.
 Hij speelde in het groen
 Al op zijn fluit
 Van tirelireluit.
 En al de menschen kwamen uit.
 Daar was geen een die stil kon staan.
 Zij moesten allen dansen gaan
 Vóór Jantjen met zijn fluit
 Van tirelireluit.
- 22 Janneken Van der Ellen
 Hij ging een eiken pellen;
 Zijn eiken lag in d'assche
 Hij ging er henen tasten.
 Zijn klein, klein vingertje was verbrand.
 Hij ging een liedje zingen
 Van den witten lemme
 Als de zonne schijnt,
 Als de regen overgaat.
 Als het kindje naar schole gaat.
 Wie zal dat leeren ?
 Onze Lieve Heere.
 Wie zal dat houwen ?
 Onze Lieve Vrouwe.
 Wie zal het eten geven ?
 Sint Pere, den H. man,
 Met izjn sleutel in zijn hand.
 Hij laat zijn sleutel klinken
 Op een glazen pinken
 Op een glazen vat
 Waar een heige engel in zat.
 Heilge engel, brengt wat lekkre dingen mee

Een nootje om te kraken,
En een fleschje om te smaken.
Pif, paf, gij zijt er heerlijk af.

23 Jan mijne man is dronken.
Jan mijne man is zat.
Wat heeft hij gedronken ?
Jenever van het vat.

24 Sinterklaas, Appelbaas,
Leg wat in mijn schoentje
Een appelken of een citroentje
Een nootje om te kraken
Dat zal me ook wel smaken.

25 Hoog huis, laag huis,
Daar ligt een zak met zemelen in huis.
Elke zemel is een luis.
Daar zit een gierige pin in huis.

26 De bakker sloeg ze wijf
't Wijf en wou niet spreken,
De stok en wou niet breken.
De stok brak, het wijf sprak
En alle ruze was vergeten.

27 Sinterklaas, kapoentje,
Leg wat in mijn schoentje
Een appelken of een citroentje
Een nootje om te kraken
Dat zal me ook wel smaken.

28 Nieuwjaarken zoete
Het varsken heeft vier voeten
Vier voeten en een steert
't Is toch wel een koeksken weerd.
De koek lag in den oven
Hij was zoo zwart bestoven
Van onder en van boven
Geef er ons ieder een stukje van.
En laat ons dan maar loopen gaan.
'k Wensch u een zalig nieuwjaar.

- 29 Nieuwejaarken höttentot
't Verken heeft in zijn broek geprot.
- 30 Lengeneer
Gebakkenpeer
Opgeblazen kempeneer.
- 31 Plek, gaat naar de met
Koopt een koe
En wat vet,
Met wat lever toe
En een pens
Dirre, dirre dens !
- 32 Reus, Reus, diradeus
Dira, dira, diradom !
Vader kwam van den zolder gekropen
Met twee zakken op zijn rug;
Toen is hij naar den meule geloopt
En hij was nu een uur terug.
Moeder heeft toen brooden gebakken :
Zeven brooden en een mik.
't Brood bleef in de platen plakken
En de mik, die was te dik.
Reus, reus, diradeus
Dira, dira, diradom
Onze vader lachte zich krom.
- 33 Dinge, dinge, dingedong,
Mie klappij, die had een tong
Veel te lang en veel te scherp
Veel te vuil en veel te zerp.
Jan de Slijper heeft ze geslepen
En hij heeft een stuk genepen
Van de tong met zijne tang
Nu is ze niet meer te lang.
- 34 Zeg Jan, waar gaat gij henen ?
Vischjes vangen.
Wat doet gij met die vischjes ?
't Vel afstropen.
Wat doet gj met dat vel ?

Beursjes maken.
Wat doet gij met die beursjes ?
Geld insteken.
Wat doet gij met dat geld ?
Een kindje koopen.
Wat doet gij met dat kind ?
Naar school toe zenden.
Wat leert dat kind op school ?

A. B. C.

De kat gaat mee
De hond blijft thuis
«Piep» zei de muis
In 't vogelhuis.

35 Jan, mijne man, is altijd ziek
In de week maar Zondags niet.
Zondag zit hij op den trap
Met een schotel rijstepap.
Geeft hem bier,
't Is te dier;
Geeft hem wijn,
Dat is te fijn.
Geeft hem in een kroes wat water
Dan doet hij gelijk een kater.
Stooft men patatten met porei
Dan is Jan er altijd bij.

36. Mijn handjes waren gewasschen
In de plassen.
De plassen waren te diep;
'k Ging slapen in het riet.
Het riet dat was te lang,
'k Ging slapen op een plank.
De plank die was te herd,
'k Ging slapen op een cent.
De cent die was te rond,
'k Ging slapen op den hond.
De hond begon te grollen,
'k Ging slapen in zijn krollen.
Zijn krollen waren te voos,
'k Ging slapen bij mijn vader
In een koffiedoos.

- 37 Onder de groene boomen
 Daar lag een Engelsche schup.
 De Franschen waren gekomen
 Ze waren zoo rijk als ik.
 Ze droegen een hoed met pluimen
 En een jas van perkament.
 De heele stad zal ruimen
 Voor zoo een viezen vent.
 We zullen eens gaan tellen :
 10 - 20 - 30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80 - 90 - 100
 Prot in uw broek dat 't dondert.
 Prins liep door het kaf,
 Hij liep den hond zijn steertje af.
 De hond heeft hem gebeten
 Prins heeft van den staart geëten.
 Bim- bom, bam,
 Ik snij den kop van 't verken af.
 Ik ben er aan en gij er af.
- 38 Handjes wasschen
 Rizze, rize, rasse.
 Handjes draaien
 Koekebakkevlaaien.
 Koekebakkevisch
 Als 't kermis is.
 Als 't kermis is.
- 39 Het regent, het regent ,
 De pannen waren nat.
 Daar kwamen twee boerinnekens
 Die vielen op hun gat.
- 40 Hebt ge niet gezien ?
 N'avez-vous pas vu ?
 Drij dikke boeren
 Onder eenen paraplu !
- 41 Maseur, Maseur,
 In mijn broek is een scheur.
 Als ge ze niet wilt maken,
 Dan hangt mijn slip er deur.